

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—. — Poštno-čkovni račun 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrt strani Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Gospodarstvo brez pameti.

Čuden je ta svet. Ljudje bi na njem lahko kolikor toliko zadovoljno živeli vsi, imeli bi dovolj hrane in obleke, ako bi v svetovnem gospodarstvu vladala pamet in urejenost. Tega pa žalobog kapitalistično gospodarstvo ne pozna. Za njega niso merodajna krščanska načela, niti mu je zdrava pamet voditeljica, marveč edino le pohlep po dobičku. Drugo merilo za njega ne obstoja.

Proizvodnja na svetu raste. Proizvaja vedno več poljedelstvo, proizvaja vedno več industrija. Kakor poročajo ameriški listi, ležijo v Zedinjenih državah po magacinih neizmerno količine žitnega pridelka lanskega leta popolnoma neizrabljene. Zedinjene države so ponujale svoje žito na razne strani, tudi Nemčiji, toda Nemčija je to odklonila, češ, da ne mara za to žito ter ga noče niti zastonj vsled bojazni, da bi prevelika količina ameriškega žita popolnoma ubila domače, žito proizvajajoče poljedelstvo. Ponudile so žito Kitajski, ki bi sicer žito rada prevzela, pa nima cvenka, da bi ga plačala. — Ameriški listi ugibajo, kaj storiti. Po njihovem računu je toliko pridelanega, še neizrabljenega žita na svetu, da bi od njega človeški rod živel z lahkoto dve leti, če tudi bi v teh letih žitna letina popolnoma odpovedala. Vsled tega se širijo v Ameriki nasveti, naj bi se v Zedinjenih državah in v Kanadi žitne zaloge, ki so odveč, kratkomalo uničile, pometale v vodo ali pa zažgale. Tako se bo vsaj bodočemu žitu rešila cena.

Preveč je baje tudi sladkorja na svetu, in sicer, kakor so ti listi izračunali, za 6 milijonov ton. Enako je s kavo, ki se je je letos pridelalo 26 milijonov vreč. Zaloga čaja samo v Veliki Britaniji (angleški državi) znaša 112 milijonov kilogramov, leta 1926 pa se ga je pridelalo samo 73 milijonov kg. Tudi bombaža je preveč na svetu. Samo v Zedinjenih državah se ga je pridelalo 15 1/2 milijona vreč, kar pomenja pravcato nesrečo. Zvezni poljedelski urad v Washingtonu predlaga, naj se tretji del letošnje žetve kratkomalo uniči — lanski pridelek pa se naj zadrži v magacinih. Če se ne bo to zgodilo, bo drugo leto v Zedinjenih državah po magacinih kakšnih 11 milijonov vreč bombaža preveč.

Iz teh števil, ki jih je lahko pomnožiti še z drugimi podatki, se vidi, kako

bogat je svet. Živil se pridela več, kakor jih je potrebno za prehrano, boljše rečeno, več nego jih ljudje morejo kupiti in plačati. Tvarine za izdelavo obleke in oblačil se proizvaja toliko, da bi vsi ljudje mogli biti primerno in dobro oblečeni, če bi imeli denar, da bi si mogli kupiti obleko. Svet je bogat, ljudje pa siromašni. Zemlja se duši v izobilju blaga, ljudje pa vedno bolj tonejo v bedi in siromaštvu. Ker kapitalistični podjetnik in gospodarstvenik proizvaja blago samo za svoj dobiček, je pripravljen, da uniči primerno količino blaga, samo da reši ceno in dobiček.

Ljudstvu taka gospodarska politika ne ugaja, zato nastopa, kjer more, proti takšnim gospodarskim metodam. Zadnji nemiri, ki so izbruhnili na otoku Kuba, so bili s tem v zvezi. Kuba je namreč največji pridelovalec sladkorja ter pridelala letno 6 milijonov ton sladkorja, desetkrat več nego pred 30 leti. Kubanska vlada je hotela po navodilih, ki jih je prejela iz Zedinjenih držav, uničiti eno tretjino pridelanega sladkorja in eno tretjino sladkornih nasadov. Ko je za to nakano doznalo ljudstvo, je med njim nastalo velikanško razburjenje, katero je dovedlo do nemirov, ki so jih komaj zatrli.

Dokler se ne bo kapitalistično svetovno gospodarstvo odpovedalo svojemu edinemu vrhovnemu vodilu, to je, se-

Abesinski cesar Ras Tafari bo podaril 2 milijonoma sužnjem, ki živijo v njegovem cesarstvu, svobodo.

bični želji po čim večjem dobičku, ter krenilo na pota krščanskih načel pravičnosti in ljubezni do bližnjega, se gospodarske razmere na svetu ne bodo izboljšale.

*

V DRUGIH DRŽAVAH.

Nova madžarska vlada se je predstavila parlamentu s svojo izjavo dne 27. avgusta. Govoru ministrskega predsednika grofa Karolyja so burno ugovarjali socijalni demokratje.

Madžarski parlament je zboroval pod novo Karolyjevo vlado in je razpravljal dva dni o napovedi vlade. Po končanih debatah je bila zbornica odgodena na nedoločen čas.

Poljska in sovjetska Rusija. Zadnjič smo poročali o nenadnem sporazumu in o prijateljski pogodbi med Francijo in ruskimi sovjeti. — Pa tudi Poljaki že vodijo z Rusijo radi medsebojnega nenapadanja pogajanja od leta 1926. Rumunija je že pristala na dogovor med Poljsko in sovjeti, ki bo te dni zaključen. Za sprijaznjenjem med Poljaki in Rusi stoje Francozi, ki so to akcijo začeli in jo tudi podpirajo.

Vlada narodnega sodelovanja v Angliji. Angleška vladna kriza, o kateri smo poročali zadnjič, je bila naglo končana z ustvaritvijo vlade narodnega sodelovanja, pri kateri sodelujejo vse tri angleške stranke pod Mac Donaldom kot zopetnim ministrskim predsednikom. Poprejšnja Mac Donaldova vlada, ki je bila izključno last delavske stranke, je podala ostavko radi krize angleških financ in radi vedno naraščajoče brezposelnosti, ki preveč obremenjuje državni proračun. Nova Mac Donaldova vlada, kateri ne prerokujejo dolgotrajnosti, bo imela v zbornici proti sebi: 200 poslancev delavske stranke, ki so se postavili na izključno opozicijsko stališče. Za njo bo glasovalo: 80 delavskih poslancev, ki so ostali zvesti Mac Donaldu tudi v sedanjem položaju, 261 konservativcev in 55 liberalcev. Nova vlada bi naj le nekoliko uredila oslabiljene finance in pripomogla Angliji do denarnega zaupanja v inozemstvu. Treba namreč pomisliti, da znaša državni primanjkljaj za tekoče leto 120 milijonov funt. šterlingov, katerega bo treba na vsak na-

čin izravnati in pomiriti razburjeno javnost. Ko bo popravljen gospodarski položaj Anglije, bodo konservativci sili na volitve, da izrabijo v svoj prid neugodno razpoloženje med ljudstvom, ki je nastalo za časa delavske vlade radi gospodarske stiske.

V vladi narodnega sodelovanja je ostalo še 5 ministrov iz vrst delavske stranke, Baldwinovim konservativcem pripada 7 ministrskih mest in liberalci so dobili 5 ministrov.

Položaj v delavski stranki po razcepu. Angleška delavska stranka se je vsled novega položaja razcepila. Eden del bo podpiral vlado, drugi napoveduje najbolj strogo opozicijo. Skoro gotovo bo Mac Donald odložil predsedstvo stranke in ga bo nasledil bivši zunanji minister Henderson, ki je tudi prešel med opozicijonalce.

Nov predsednik angleške delavske stranke. Dne 28. avgusta je bil postavljen mesto Mac Donald za predsednika razcepljene delavske stranke bivši zunanji minister Henderson.

Angleška se poteguje v Franciji in Ameriki za posojilo v znesku 27 milijard Din.

Če oficirjem in vojakom zmanjšajo plačo! Dne 26. avgusta je doživela Portugalska v Lizboni v 20 letih 20. revolucijo, ki je bila vojaškega značaja in je trajala 10 ur. Tokratni poskus revolucije je bila posledica znižanja plač oficirjem in vojakom. Upor je zahteval 40 mrtvih in 400 ranjenih.

Ameriške revolucije. Na otoku Kuba je vihrala par dni revolucija, ki je pa že zatrla. — V južno-ameriški državi Ekvador sta morala vsled izbruha revolucije odstopiti predsednik republike in predsednik vlade.

Ghandi na poti v London. Vodja indijskih nacionalistov Ghandi je popustil v že javljeni kujavosti in se bo udeležil indijske konference v Londonu, kjer bo prejela Indija svojo ustavo. Ghandi je odpotoval na parniku 29. avgusta iz Indije in ga pričakujejo v Londonu 18. septembra. Strogoverni Indijec vozi seboj dve kozi, da se bo hranil tudi v Londonu le z domačim mlekom.

*

S preklano lobanje

sta našla posestnika Štefan Kuhta in Franc Trčak iz Gačnika pri Jarenini dne 28. avgusta zjutraj v sadovnjaku 70letno posestnico Julijano Herič.

Ugotovitev zločina.

Ubila Julijana je stanovala na samotni sama s 67letnim hlapcem Petrom Spelec. Ženica ni imela nobenih sorodnikov, razen brata, ki živi nekje v Avstriji. Sosedje so jo imeli za premožno in vse je govorilo, da je imela gotovo 100.000 Din gotovine. Živel je sama zase in se rada tožarila.

Zgoraj omenjena posestnika sta po strašni najdbi zbudila hlapca Petra, ki je spal na hlevu in se mu niti sanjalo ni, da je nekdo v noči njegovo gospodinjstvo ubil in jo izropal. O dogodku so bili obveščeni orožniki iz Št. Lj. in tudi mariborsko orožništvo ter odposla-

nec policije s psom so odhiteli na kraj zločina v Gačnik.

Orožništvo in sodna komisija so ugotovili, da je imela Heričeva prebito lobanjo, obraz je bil ves krvav, na levi roki je bilo opaziti praske, ki pričajo, da se je napadeno branila. Udarci so bili prizadjani s topim orodjem in smrtonosni. Zločinec je Julijano v noči s trkanjem na vrata zvalil iz hiše, jo pri vratih pobil in jo odnesel 70 korakov proč od hiše v sadovnjak. V kuhinji in obeh sobah je bilo vse razmetano in pretaknjeno. Komisija ni našla nobenega denarja, ampak samo hranilno knjižico na 2250 Din. Ker so ljudske govorice razglasile Heričevo kot premožno in po zločinu ni bilo pri hiši niti pare, je skoro gotovo, da gre v tem slučaju za ostuden roparski umor.

Kdo je morilec?

Policijskega psa Egona so peljali v sobo, kjer je spala pokojna. Pes je zavohal sled in stekel proti hiši, kjer stane majer umorjene, 46letni Viktor Bafman. Ker se krijejo sledovi v sadovnjaku z dolžino njegovih čevljev in so dobili pri njem vžigalice iste vrste, kakor so bile najdene zjutraj na tleh pred hišo umorjene, s katerimi si je zločinec svetil v temi, je bil Bafman aretiran in prepeljan v preiskovalni zapor v Maribor. Bafman je bil zvečer pred krvavim dejanjem pri Heričevi, s katero se je sprl in jo je zagrozil v jezi z ubojem.

Preiskava bo že dognala, ali je aretirani krivec ali nedolžen.

*

Dogubonosni cilji španske republike.

V javnost je že prodrlo mnenje, da je bila španska monarhija strmoglavljena na spodbudo levičarskih francoskih krogov, ki so si obetali od nove Španije nekaj čisto drugega, nego je danes v resnici. Španska ustavotvorna skupščina ni ničesar drugega nego framaonska kovačnica za kulturnobojnost in za brezplodno debatiranje, v katerem pita skupina profesorjev zbrane poslance z neizvedljivimi nauki, ki so le za papir, a poguba za prakso.

Koliko se je že od prevrata sem govorilo v Španiji o izvedbi agrarne reforme, a je ostalo vse le pri načrtih in debatah. Od vladne strani se ne upa nihče lotiti izvedbe agrarne reforme iz strahu pred veleposestvom, ki je delom volilo z republiko.

Koliko dragocenega časa je porabila ustavodajna skupščina tudi s prerekanjem: ali se naj pokliče nekatere člane bivšega monarhističnega režima na odgovor ali ne? Predsednik vlade Zamora je bil proti temu, da se ukvarja skupščina s tako brezplodnimi upravljanji; veliko republikanskih poslancev za iz strahu pred volilci, katere so sle-

pili z zagotovitvijo, da se bo narod lahko maščeval nad kraljevimi pijavkami, ki so ga izžemale z najvišjih mest skozi desetletja. Spor med predsednikom in republikanskimi prenapeteži se je poleg, ker je večina le uvidela, da se zanima obubožano ljudstvo v sedanjih časih mnogo bolj za ceno deželnih pridelkov, ki so se v zadnjem času silno podražili, nego pa za politično odgovornost bivših monarhističnih vlad.

Edino, kar je doslej dosegla ustavotvorna skupščina, je skrajno razburjenje katoličanov zaradi kulturnobojnih načrtov, katere hočejo ulihotapiti framašoni v novo upravo.

Nezadovoljnost katoličanov narašča, ker je izdala vlada naredbo, da se cerkveno premoženje ne sme prodajati in tudi se ne smejo prenašati iz enega denarnega zavoda v drugega naloženi cerkveni denarni zneski. Vlada se izgovarja, da je bila prisiljena k omenjeni odredbi, sicer bi skušala katoliška Cerkev prenesti svoj kapital na Francosko. Katoličani upravičeno ugovarjajo vladi, ki je posegla samolastno v svobodno razpolaganje Cerkve s svojim premoženjem, ko vendar skupščina tega koraka vlade ni odobrila in tudi še ni sprejela od parlamentarne komisije predlagane zaplembe cerkvenega premoženja. Kar je dovoljeno na Španskem vsem drugim, to se krati katoličanom!

Celo na Francoskem so prepričani po dosedanjem poteku španske revolucije, da se bo njena brezmiselnost kulturnobojna puščica odbila in dovedla slednjič v popolno politično zmedo in socialno brezpravnost.

Št. Peter pri Mariboru. Na Malo Gospojnico, dne 8. septembra se vrši pri podružnici Matere Božje na Gorci velik romarski shod, katerega se udeležijo Marijini častilci iz Slovenskih goric in mariborske okolice. Spored službe božje je sledeči: V ponedeljek pred praznikom ob šestih zvečer pridiga, nato litanije s sv. blagoslovom, ob osmih romarska procesija. Na praznik, dne 8. septembra ob šestih pridiga, nato slovesna sveta maša po namenu romarjev od Sv. Antona, ob osmih in devetih tihe svete maše, ob pol desetih pozna pridiga, nato levitirana sveta maša. Popoldne ob pol treh slovesne pete lavretanske litanije. Spovedovalo se bo v ponedeljek zvečer do 8. ure, na praznik od štirih zjutraj. Romarje bo letos pozdravila gorska cerkev vsa prenovljena in olepšana.

Ruše. Kakor vam je že znano, dobimo 8. septembra tega leta kar štiri nove zvone. In ker je naša cerkev posvečena Materi božji, bomo njej tudi posvetili največji zvon. Na njem se bosta blestela napis: »Presveto Srce Jezusovo, v tebe zaupamo.« Tretji nas bo priporočal varstvu sv. Jožefa z napisom: »Sveti Jožef, varuh in zgled častilcev Marijinih, prosí za nas.« Četrtega pa bomo postavili svetemu Antonu Padovanskemu, da nas varuje vseh nezdod in nanj napisali: »Sv. Anton Padovanski, prosí za nas.« Poleg omenjenih napisov pa bo na vsakem zvonu tudi ime botra, tvrdke in letnica. Prvemu bo kumoval gospod Anton Krejči, ravnatelj tovarne za dušik, drugemu gospod Josip Mule, posestnik in obrtnik, tretjemu gospod Viktor Glaser, veleposestnik in četrtemu gospod Josip Jurše, veleposestnik. Da pa bo slovesnost tem lepša, mora ta dan v Rušah tudi pokati in grmeti, da bo veselje in še godba ne sme izostati. Zato pa v ta na-